

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

ГРИНЬКО ПАВЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 347.1 (477)

СЕКУНДАРНІ ПРАВА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Івано-Франківському університеті права імені Короля Данила Галицького

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент

Дей Марина Олександрівна,

Університет менеджменту освіти НАПН України,
завідувач кафедри університетської освіти і права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Терецький Владислав Іванович,

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент

Аврамова Ольга Євгенівна,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6

Захист відбудеться «29» червня 2017 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 20.149.01 в Івано-Франківському університеті права імені Короля Данила Галицького за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35

Автореферат розісланий «27» травня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Р.В. Зварич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В Україні продовжується системний та складний процес адаптації законодавства до правових стандартів Європейського Союзу. Для вітчизняного права адаптаційні механізми торкаються не лише приведення нормативних актів до законодавства Європейського Союзу, а й наближення наукових категорій до єдиного розуміння та тлумачення. Серед таких понять опинилось визначення секундарного права, яке походить із німецького права. Дослідження цієї проблематики було започатковано Емілем Зеккелем, котрий у 1903 році констатував факт існування секундарних прав та відсутність їх теоретичного вивчення. Приватноправові дослідження цього правового феномену активно відбулися у країнах Європейського Союзу. Українська цивілістика частково опинилася поза межами цих наукових тенденцій, однак останнім часом баланс знань у цьому напрямі став відновлюватися.

Доцільність введення у науковий інструментарій категорії «секундарне право» визначається змістом об'єктивно існуючої правової можливості суб'єктів цивільного права задовольняти свої приватні інтереси шляхом здійснення односторонніх правочинів, породжуючи при цьому юридичні наслідки для інших суб'єктів цивільного права. Однак у порівнянні з такими відомими правовими можливостями суб'єктів цивільного права як правоздатність і суб'єктивне право, секундарне право має свої особливості, у зв'язку з чим і потребує належного правового оформлення. В такому випадку не йдеться про порушення універсального правила, яке ще у XIII ст. було сформульовано англійським філософом Уільямом Оккамою і отримало назву «бритви Оккама»: «...сутності не слід примножувати понад необхідність», оскільки з огляду на ті особливості, що притаманні секундарним правам, ігнорувати останні, пояснюючи виникнення й динаміку розвитку цивільних правовідносин, обходячись тільки такими правовими можливостями, як правоздатність і суб'єктивне право, на сьогодні вже не можна. До того ж, введення в науковий інструментарій зазначеної правової категорії не суперечить таким загальним засадам цивільного законодавства, як юридична рівність суб'єктів цивільного права, справедливість, добросовісність, розумність тощо, а навпаки, слугує забезпеченню нормального та стійкого цивільного обороту.

Аналіз стану існуючих літературних джерел і науково-дослідних робіт в обраній сфері дає змогу констатувати недостатню вивченість ряду питань, пов'язаних з правовою природою секундарних прав. Тому їх своєчасне розв'язання на дисертаційному рівні дозволить ліквідувати вказану прогалину. Аналогічний стан можна констатувати і в практичній діяльності. Застосування секундарних прав при вирішенні судових справ ще у повній мірі не відбулося, оскільки в судових рішеннях України про цю категорію прав навіть не згадується. Така позиція у правозастосовній практиці пов'язана з тим, що у вітчизняному цивільному праві не обґрунтована необхідність визначення секундарних прав та не запропоновано механізм їх правового регулювання. При цьому введення у науковий інструментарій України зазначеної правової категорії не суперечить таким загальним засадам цивільного законодавства, як юридична рівність суб'єктів цивільного права, справедливість, добросовісність, розумність тощо, а, навпаки, слугує забезпеченню нормального та стійкого цивільного обороту. Тому виникли спроби окремих науковців: Ч.Н. Азімова, В.В. Боднар,

І.Ю. Доманової, С.А. Косінова, Л.В. Красицької, І.Є. Краська, В.І. Крата, Р.А. Майданика, М.В. Мороза, Р.О. Стефанчука, О.І. Томарової, Р.І. Ташьяна, Г.О. Уразової виявити особливість секундарних прав у певних цивільних правовідносинах, зокрема при дослідженні проблем самозахисту, переважних прав, представництва, шлюбного контракту, односторонніх правочинів тощо. Такий підхід до секундарних прав вказує, що вони були дослідженні лише частково стосовно конкретно визначеної тематики. Разом з тим, загальні питання щодо поняття, природи, конструкцій та видів секундарних прав залишились поза увагою дослідників. Тому секундарні права й досі залишаються науково необґрунтованою категорією, що вказує на актуальність окремого дослідження цих прав у цивільному праві.

Розроблені в дисертації теоретичні висновки ґрунтуються на положеннях, що стали результатами наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених-цивілістів: М.М. Агаркова, С.С. Алексєєва, А.Б. Бабаєва, Е. Беккера, В.А. Белова, Ф.О. Богатирьова, В.І. Борисової, М.І. Брагінського, С.М. Братуся, Є.В. Вавіліна, Б. Віндшайда, А. Вормса, Ю.С. Гамбарова, Д.М. Генкіна, В.П. Грибанова, М.А. Гурвича, Є.М. Денісевича, Л. Еннекцеруса, Е. Зеккеля, О.С. Іоффе, В.Б. Ісакова, С.Ф. Кечек'яна, О.О. Красавчикова, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика, Б.М. Мезріна, Е.Я. Мотовіловкера, О.Г. Певзнера, В.П. Реутова, А.О. Рибалова, С.В. Сарбаша, В.І. Серебровського, К.І. Скловського, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Р.О. Стефанчука, Є.О. Суханова, Ю.К. Толстого, А. Тона, С.В. Третьякова, Р.Й. Халфіної, В.М. Хвостова, Е. Цительмана, Б.Б. Черепакіна, Г.Ф. Шершеневича, В.Л. Яроцького та ін.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження спрямовано на реалізацію положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. Роботу виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14, перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 р. № 86/11, та в межах науково-дослідних тем Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

Мета і задачі дослідження. Дисертаційне дослідження має *на меті* на основі системного аналізу положень теорії цивільного права, вітчизняного законодавства, законодавства Європейського Союзу, держав – членів Європейського Союзу визначити сутність й особливості цих прав у цивільному праві.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких *задач*:

- охарактеризувати генезис наукової думки щодо секундарних прав у цивільному праві;
- сформулювати теорії секундарних прав у цивільному праві;
- визначити місце секундарних прав у системі цивільних категорій;
- з'ясувати поняття та ознаки секундарних прав у цивільному праві;
- встановити класифікацію секундарних прав у цивільному праві;
- виокремити суб'єктів секундарних прав;
- охарактеризувати секундарні права у цивільних правовідносинах власності;
- виявити прояв секундарних прав в авторському праві;

- сформулювати особливості секундарних прав у корпоративних правовідносинах;
- надати пропозиції з удосконалення законодавства у сфері секундарних прав.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у зв'язку з реалізацією секундарних прав у цивільних правовідносинах.

Предмет дослідження – секундарні права в цивільному праві.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, які обрано згідно з поставленою метою, завданнями та з урахуванням об'єкта і предмета дослідження.

За допомогою діалектичного методу досліджено питання стосовно тенденції прояву у суб'єктів цивільного права секундарних прав, які в структурі механізму цивільно-правового регулювання входять до такого елемента, як правові можливості суб'єктів. Аналізу правових можливостей передують розгляд сутності правової можливості як родової категорії. Діалектичний аспект проявляється і в тому, що правові можливості суб'єктів цивільного права розглядаються у взаємозв'язку між собою і з реальною дійсністю, що дало можливість виявити ознаки, які їх вирізняють. Окрім цього досліджувалися правові можливості на вимогу діалектичного методу розглянуті не лише з точки зору їх взаємного зв'язку та зумовленості, але і з точки зору їх руху, зміни та розвитку, що дало можливість класифікувати секундарні права на окремі їх види. Так, використання діалектичного методу дозволило виявити наявність секундарних прав у цивільних правовідносинах власності (підрозділ 3.1).

Формально-юридичний метод надав можливість, проаналізувавши правові норми, що регулюють участь суб'єктів в цивільних правовідносинах, виявити ті, що засвідчують і вирізняють особливість таких правових можливостей як секундарні права, якими наділяються суб'єкти цивільного права та встановити особливість секундарних прав у різних цивілістичних інститутах (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3).

Застосування історико-правового методу дозволило встановити генезис формування наукової думки щодо секундарних прав у цивільному праві та сформулювати теорії секундарних прав (підрозділи 1.1, 1.2 дисертації). Завдяки логіко-семантичному методу та методу сходження від абстрактного до конкретного вдосконалено поняття секундарного права, його ознаки та виокремлено суб'єктів секундарних прав (підрозділи 2.1, 2.3). За допомогою методу аналізу та синтезу запропоновано види теорій секундарних прав (підрозділ 1.2). Системно-структурний метод використовувався при класифікації секундарних прав (підрозділ 2.2). Логіко-юридичний метод застосовано для розкриття особливостей секундарних прав у авторських та корпоративних відносинах (підрозділи 3.2, 3.3). За допомогою порівняльно-правового методу окреслено місце секундарних прав в системі цивільно-правових категорій (підрозділ 1.3).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що за характером і змістом розглянутих питань дисертація є першим у сучасній цивілістичній науці України монографічним дослідженням секундарних прав. Ступінь новизни визначається поглибленим розвитком відомих раніше наукових положень та формулюванням нових висновків щодо поняття секундарного права як самостійної правової категорії цивільного права. У результаті проведених наукових пошуків автором сформульовані й обґрунтовані або додатково аргументовані й уточнені наукові положення, які й виносяться на захист.

Вперше:

– доведено, що секундарне право як самостійна універсальна правова категорія цивільного права займає особливе місце поряд з такими категоріями, як правоздатність та суб'єктивне право;

– визначено, що суб'єкти секундарних прав – це дієздатні фізичні, юридичні особи, які є носіями вольової можливості щодо здійснення волевиявлення;

– аргументовано правову позицію, що публічні утворення не можуть бути суб'єктами секундарних прав, у зв'язку з відсутністю вольового елемента щодо здійснення волевиявлення, яке обмежується спеціальними повноваженнями відповідного суб'єкта;

– обґрунтовано теоретичне положення, що секундарне право – це поведінкова вольова можливість особи набути конкретне суб'єктивне право у випадках, визначених законом;

удосконалено:

– положення правової доктрини щодо поділу теорій секундарних прав на: 1) теорію особливих правових можливостей; 2) теорію заперечення; в) теорію ототожнення; г) теорію правомочності;

– теоретичні положення, що перелік секундарних прав не є усталеним та вичерпним;

– наукову думку, що конструкція секундарного права складається з поєднання волі та можливості суб'єкта та залежить від статусу суб'єкта і об'єкта, щодо якого існує потенційне право домагання;

– наукові положення щодо виникнення у особи внаслідок отримання оферти секундарного права та зроблено висновок, що така особа стає секундарно-уповноваженим суб'єктом з правом на акцепт, а оферент опиняється у стані пов'язаності з цією офертою;

– наукову позицію, що секундарних правовідносин не існує, оскільки вони існують на стадії до початку здійснення суб'єктивного права;

– наукову думку, що ознаками секундарних прав є: 1) втручання в правову сферу іншої особи шляхом здійснення односторонніх правочинів; 2) об'єктом цих прав виступає суб'єктивне право (потенційне або конкретне); 3) наявність стану пов'язаності інших осіб; 4) відсутність кореспондуючого обов'язку на стороні пов'язаної особи; 5) неможливість бути предметом будь-яких зобов'язань; 6) неможливість юридично запобігти здійсненню цих прав;

– твердження, що право на реєстрацію авторського права є секундарним правом, оскільки його реалізація залежить виключно від одностороннього волевиявлення уповноваженої особи, а наслідком такої реалізації є виникнення цивільних правовідносин;

дістало подальшого розвитку:

– твердження, що переважне право – це суб'єктивне право, оскільки йому завжди відповідає обов'язок іншої сторони і, відповідно, воно не є секундарним правом;

– наукове положення, що секундарні права виникають на підставі дій або подій та здійснюються шляхом одностороннього правочину, що впливає на правову сферу пов'язаних осіб, породжуючи виникнення, зміну або припинення суб'єктивних цивільних прав;

– наукова позиція, що залежно від критерію спрямованості дій активного суб'єкта на зміну юридичного положення іншого суб'єкта, виділяють: 1) секундарні права, реалізація яких уповноважує пасивного суб'єкта; 2) секундарні права, реалізація яких зобов'язує пасивного суб'єкта; 3) секундарні права, реалізація яких припиняє суб'єктивне право пасивного суб'єкта і припиняє взагалі правовідношення; 4) секундарні права, реалізація яких одночасно призводить до припинення суб'єктивного права пасивного суб'єкта і виникнення у нього нового суб'єктивного права.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертаційному дослідженні положення, висновки, пропозиції можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення теоретико-правових питань удосконалення секундарних прав та розробки програм і концепцій розвитку зазначеної сфери в державі;

– у правотворчій діяльності – при удосконаленні чинного законодавства України, що регламентує відносини, які виникають у зв'язку з реалізацією секундарних;

– у правозастосовній діяльності – для поліпшення практичної діяльності працівників органів нотаріату, адвокатури, суду у сфері застосування секундарних прав;

– у навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Сучасні проблеми цивільного права», «Право інтелектуальної власності», «Корпоративне право», а також при підготовці підручників, методичних вказівок, навчальних посібників тощо.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки й практичні рекомендації, викладені у дисертації, обговорювалися на засіданнях кафедри цивільного права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, де було виконано дисертацію, а також були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Від громадянського суспільства – до правової держави» (Харків, 24 квітня 2008 р.); «Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства (Осінні юридичні читання)» (Львів, 7 листопада 2008 р.); «Осінні юридичні читання» (Харків, 12–13 листопада 2008 р.); «IV Міжнародна цивілістична наукова конференція студентів та аспірантів» (Одеса, 3–4 квітня 2009 р.); «Проблеми цивільного права та цивільного процесу» (Харків, 22 травня 2010 р.); «Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства» (Харків, 25 лютого 2011 р.); «Актуальні проблеми правознавства» (Полтава, 27–28 квітня 2011 р.); «Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства» (Харків, 16 березня 2012 р.); «Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина» (Полтава, 6 грудня 2013 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в чотирнадцяти публікаціях, з яких чотири статті опубліковано в наукових фахових виданнях України, одна – в зарубіжному науковому періодичному виданні, дев'ять тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків до кожного

розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 226 сторінок, з них основного тексту – 184 сторінок, список використаних джерел налічує 391 найменування і займає 42 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методологічну основу дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію та публікації за темою дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика секундарних прав у цивільному праві» складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Генезис наукової думки щодо секундарних прав у цивільному праві» запропоновано періодизацію (етапи) формування й становлення наукової думки щодо секундарних прав. Встановлено, що секундарні права не одразу стали предметом наукового дослідження на відміну від речових прав. Їх прояв був помічений німецькими цивілістами, а з часом їх наявність була підтримана й іншими цивілістичними школами різних правових сімей. Перше дослідження секундарних прав датовано 1903 р., коли німецький вчений Еміль Зеккель запропонував назву «Gestaltungsrechte» прав юридичної можливості та уточнив їх склад. У подальшому поетапне формування наукової думки щодо цієї категорії виявило різні підходи щодо секундарних прав. Процес визначення та становлення категорії «секундарне право» має вікове коріння. Більш, ніж століття вчені розвивали різні підходи у розумінні правової природи цієї категорії з метою становлення єдиної концепції її розуміння. Не дивлячись на такий значний проміжок часу вивчення та аналізу цих прав, єдиного розуміння їх правової природи на сьогодні немає.

У підрозділі 1.2 «Теорії секундарних прав у цивільному праві» згруповано існуючі в науці погляди на секундарне право в окремі теорії.

Акцентовано увагу на тому, що формування наукової думки стосовно секундарних прав мало наслідком виокремлення конкретних теорій щодо цього правового феномену. У сучасній цивілістиці відсутня єдина теорія розуміння поняття й місця секундарних прав у системі цивільного права. Всі теорії базуються на протилежно різних позиціях. Одні вчені заперечують існування цих прав, інші взагалі не оперують зазначеним поняттям, хоча й погоджуються з тим, що для поступового розвитку цивільного обороту учасникам цивільних правовідносин надаються широкі можливості набувати і реалізовувати ті правомочності, які хоча прямо їм не надані, але й не заборонені законом. Утім існує група вчених, які вважають за доцільне ввести секундарні права в систему категорій цивільного права, по-різному обґрунтовуючи правову природу останніх. Серед них є такі, які вважають, що це – суб'єктивне цивільне право; інші – що це недорозвинене суб'єктивне право; треті – відносять секундарні права до правомочностей особи; четверті – до юридичної можливості одностороннім волевиявленням викликати виникнення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків тощо. Визначено, що найбільш обґрунтованою є теорія, що секундарне право – це особлива правова можливість.

На сьогодні склалися різні підходи до вирішення проблематики правової природи секундарних прав. Абстрагуючись від того, що відрізняє вказані теорії та узагальнюючи підходи вчених до вирішення цієї проблеми, зазначимо, що серед вчених й досі залишається невирішеним питання що являє собою секундарне право: юридичну можливість одностороннім волевиявленням привести до виникнення, зміни або припинення цивільного правовідношення; суб'єктивне цивільне право; недозріле суб'єктивне право, відповідну правомочність тощо. У зв'язку з цим, у роботі виокремлено як позитивне ставлення, коли існування секундарних прав визнається, але правова природа їх пояснюється по-різному, так і негативне, коли заперечується саме існування цієї категорії. Як вбачається, неоднозначність поглядів на природу секундарного права та його місця у системі правовідносин пов'язано, насамперед, з тим, що зазначена проблема довгий час не була предметом комплексного монографічного дослідження, а розглядалася лише за необхідністю вирішення певних питань, що виникали у науці цивільного права.

У підрозділі 1.3 «Місце секундарних прав у системі цивільних категорій» досліджується секундарне право як самостійна цивільно-правова категорія.

Встановлено, що місце секундарних прав у системі вітчизняного цивільного права не визначено. Така позиція наукової доктрини пов'язана з тим, що секундарні права як самостійна категорія не сформувалась у національній цивілістиці. При цьому секундарні права проявляються у різних інститутах цивільного права та мають єдину конструкцією застосування у правовідносинах. Такий підхід дозволив співвідносити секундарні права із загальними категоріями цивільного права, а отже секундарні права не слід конкретно відносити до якогось інституту цивільного права. Цей феномен є виключно самостійною цивільно-правовою категорією, якому відводиться особливе місце в системі врегулювання цивільних правовідносин.

Зроблено висновок, що перелік секундарних прав не є вичерпним, оскільки все залежить від обґрунтування їх правової природи, з чим пов'язано і застосування різних термінів для їх позначення.

У механізмі цивільно-правового регулювання правоздатність, суб'єктивне право і секундарне право займають самостійне місце в системі правових можливостей суб'єктів (учасників) цивільного обороту, за допомогою яких ті беруть участь у правостворюючих, правореалізуючих і правоприпиняючих процесах цивільного обороту, знаходячись у певній залежності одна від одної.

Секундарні права як правові можливості беруть участь у правостворюючих і у правореалізуючих процесах у цивільному обороті, однак не співпадають за суттєвими ознаками ні з правоздатністю, ні з суб'єктивним правом.

Секундарне право на відміну від правоздатності, по-перше, не проявляється в однаковій мірі по відношенню до виникнення усього розмаїття суб'єктивних прав і обов'язків, тобто не носить загального (абстрактного) характеру, а є конкретизованою поведінковою можливістю суб'єкта цивільних відносин у випадках, визначених у законі; по-друге, об'єктом його завжди виступає конкретне суб'єктивне право (обов'язок); по-третє, хоча як і правоздатність воно не породжує права вимоги (домагання) відповідної поведінки від іншої особи, однак відображається на інтересах цієї особи, оскільки та опиняється у фактичному стані пов'язаності з особою, яка здатна здійснити секундарне право; по-четверте, зміст секундарного права становить

можливість в односторонньому порядку змінювати чужу, а не тільки власну правову сферу.

Розділ 2 «Правова природа секундарних прав у цивільному праві» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Поняття та ознаки секундарних прав у цивільному праві» секундарні права представляють собою дозволену законом конкретизовану поведінкову можливість правоздатної особи (суб'єкта цивільних прав та (або) учасника цивільних правовідносин) розпоряджатися чужим правом, що виникає на підставі дій або подій, здійснення якої відбувається шляхом одностороннього правочину і впливає на правову сферу пов'язаних осіб, породжуючи виникнення, зміну або припинення суб'єктивних цивільних прав. Підставами виникнення секундарних прав можуть виступати як дії, так і події, здійснення секундарних прав відбувається шляхом одностороннього правочину, а припинення цих прав у зобов'язальних правовідносинах може бути пов'язано з належним виконанням цих зобов'язань. Підкреслено, що секундарне право не можна розглядати як особливе суб'єктивне право, оскільки, по-перше, це право на одностороннє волевиявлення шляхом здійснення одностороннього юридичного акту (правочину); по-друге, це можливість здійснення виключно юридичних дій, спрямованих на виникнення, зміну або припинення суб'єктивних цивільних прав і обов'язків, для чого особа на рівні закону наділяється певними повноваженнями; по-третє, правові наслідки здійснення його у своїй більшості настають автоматично, тобто незалежно від дій іншої особи, яка опиняється у фактичному стані пов'язаності з особою, що його реалізує; по-четверте, воно не може перейти в домагання, оскільки йому не відповідає конкретний обов'язок іншої особи (осіб) здійснювати або утримуватися від вчинення певних дій; по-п'яте, його не можна порушити, оскільки воно здійснюється незалежно від волі інших осіб.

У той же час, на відміну від правоздатності секундарне право, по-перше, не проявляється в однаковій мірі щодо виникнення усього розмаїття суб'єктивних прав і обов'язків, тобто не носить загального (абстрактного) характеру, а є конкретизованою поведінковою можливістю суб'єкта цивільних відносин у випадках, визначених у законі; по-друге, його об'єктом завжди виступає конкретне суб'єктивне право (обов'язок); по-третє, хоча як і правоздатність воно не породжує права вимоги (домагання) відповідної поведінки від іншої особи, однак відображається на інтересах цієї особи, оскільки та опиняється у фактичному стані пов'язаності з особою, здатною здійснити секундарне право; по-четверте, зміст секундарного права становить можливість в односторонньому порядку змінювати чужу, а не тільки власну правову сферу.

До ознак секундарних прав віднесено: 1) втручання в чужу правову сферу шляхом здійснення односторонніх правочинів; 2) похідний характер, оскільки воно може викликати виникнення, зміну або припинення суб'єктивних прав, які і будуть виступати об'єктом секундарних прав; 3) стан пов'язаності іншої особи, характерною особливістю якого виступає перетерпівання наслідків реалізації секундарного права; 4) відсутність кореспондуючого обов'язку на стороні пов'язаної особи; 5) неможливість бути предметом будь-яких зобов'язань; 6) неможливість юридично запобігти здійсненню цих прав.

У підрозділі 2.2 «Класифікація секундарних прав» на підставі існуючих поглядів науковців надано авторську класифікацію секундарних прав та сформульовано висновок, що для правової природи секундарних прав характерне їх виникнення, у випадках встановлених законом, як у суб'єктів цивільного права (ще до того, як ті стають учасниками цивільних відносин), так і в учасників цих відносин. Звідси, секундарні права можна поділити на такі групи:

1. Секундарні права виникають у суб'єктів цивільних прав до того, як ті стають учасниками конкретних цивільних відносин, і об'єктом яких виступають майбутні (потенційні) суб'єктивні права (цивільні правовідносини). Ці секундарні права надають їх носіям можливість шляхом одностороннього волевиявлення призвести до виникнення суб'єктивного права (цивільного правовідношення) (зокрема, право спадкоємця на прийняття спадщини; право отримувача оферти укласти договір шляхом акцепту, тощо).

Зазначені секундарні права за підставами виникнення поділяються на: а) секундарні права, які виникають у суб'єкта цивільного права внаслідок настання конкретних подій; б) секундарні права, які виникають внаслідок здійснення щодо суб'єкта цивільного права адресних односторонніх правочинів іншими суб'єктами цивільного права.

2. Секундарні права учасників цивільних відносин, об'єктом яких виступають реально існуючі суб'єктивні права. Ці секундарні права надають їх носіям можливість шляхом здійснення одностороннього правочину змінювати або припиняти суб'єктивні права (цивільні правовідносини) (одностороння відмова від договору; одностороння відмова від зобов'язання, право вибору в альтернативних зобов'язаннях, право на визначення способу виконання, право на залік зустрічних вимог, право на розірвання шлюбу, право на визнання шлюбу недійсним тощо).

Виходячи з того, що секундарне право – це дозволена законом конкретизована поведінкова можливість правоздатної особи (суб'єкта цивільних прав та (або) суб'єкта цивільних правовідносин), підставою виникнення якої є юридичний факт (дія або подія), і здійснення якої відбувається шляхом одностороннього правочину та впливає на правову сферу пов'язаних осіб, породжуючи виникнення, зміну або припинення суб'єктивних цивільних прав (цивільних правовідносин), критерієм їх розмежування як у сфері зобов'язальних, так і у сфері інших правовідносин є спрямованість дій активного суб'єкта на зміну юридичного положення іншого суб'єкта: уповноважити його, зобов'язати його або, взагалі, припинити існуюче в нього суб'єктивне право. На підставі цього виділено: 1) секундарні права, реалізація яких уповноважує пасивного суб'єкта; 2) секундарні права, реалізація яких зобов'язує пасивного суб'єкта; 3) секундарні права, реалізація яких припиняє суб'єктивне право пасивного суб'єкта і взагалі припиняє правовідношення; 4) секундарні права, реалізація яких одночасно призводить до припинення суб'єктивного права пасивного суб'єкта і виникнення у нього нового суб'єктивного права.

У підрозділі 2.3 «Суб'єкти секундарних прав» досліджено суб'єктів секундарних прав. Визначено, що суб'єкти секундарних прав є носіями конкретно визначених можливостей. Встановлено, що суб'єкти секундарних прав є спеціальною категорією, оскільки секундарні права не поширюються на територіальні громади і державу, адже у цих публічних утвореннях відсутня воля до вибору можливої поведінки, що зумовлено

їх правовою природою. Встановлено, що фізичні особи є найбільш поширеним суб'єктом секундарних прав, оскільки вольовий елемент щодо здійснення дій, властивий виключно фізичній особі. На відміну від фізичної особи, юридичні особи діють в напрямку реалізації завдань, визначених у статуті, що формує вольовий елемент дії цього суб'єкта.

Розділ 3 «Окремі види секундарних прав» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «*Секундарні права в цивільних правовідносинах власності*» розглядаються особливості секундарних прав, що закріплені в інституті права власності.

Секундарні права існують практично в усіх інститутах приватного права, зокрема в інституті права власності. Це пов'язано з тим, що виникнення, здійснення та припинення права власності є актом волевиявлення власника (крім примусових підстав припинення або обмеження прав власності), а тому в окремих випадках у власника виникає секундарне право щодо домагання об'єкта власності.

Обґрунтовано, що обраний інститут цивільного права викликає інтерес при дослідженні секундарних прав не лише тому, що в ньому містяться основоположні норми, які стосуються важливих моментів здійснення права власності, а й тому, що різноманітність цих відносин зумовлюється існуванням різного роду секундарних прав. Як приклад, наведено різновид секундарних прав у сфері правовідносин власності – право на добудову (прибудову). Відповідно до норм ЦК України співвласник житлового будинку, іншої будівлі, споруди може зробити у встановленому законом порядку за свій рахунок добудову (прибудову) без згоди інших співвласників, якщо це не порушує їхніх прав. Така добудова (прибудова) є власністю співвласника, який її зробив, і не змінює розміру часток співвласників у праві спільної часткової власності. Управомочений суб'єкт, у силу приписів закону, має можливість шляхом реалізації односторонніх дій призвести до виникнення суб'єктивних прав, яким буде відповідати відповідний обов'язок боржника.

Слід зазначити, що правовідносини власності не вичерпуються існуванням лише секундарного права на прибудову (добудову), а мають значно ширше коло існування залежно від ситуацій, які виникають, а саме їх прояв можна помітити при виникненні права власності, при припиненні права власності тощо.

У підрозділі 3.2 «*Секундарні права в авторському праві*» зроблено висновок, що секундарні права не важко виявити у відносинах, які виникають між співавторами. Будь-який із співавторів має право давати згоду на відтворення, розповсюдження чи використання твору іншим чином. Реалізація цього права відображається на інтересах інших співавторів. Право одного із співавторів складеного твору опублікувати чи іншим чином використати частину твору, по відношенню до якої він є автором, характеризується тим, що йому не відповідає жоден обов'язок інших співавторів. Частина твору, яка в сукупності з іншими творами утворює один твір може використовуватися автором на власний розсуд без погодження цього з іншими співавторами. Співавтори лише «претерпівають» використання цього права управомоченим суб'єктом. Тому, реалізуючи своє право на використання частини складеного твору, управомочений співавтор ставить всіх інших співавторів у стан бездіяльності, коли вони лише зобов'язані не втручатися у використання автором свого права.

Аналіз особливостей виникнення авторсько-правової охорони дозволив виявити прояв секундарних прав щодо реєстрації авторських прав. Так, за загальним правилом ця охорона виникає з моменту опублікування твору, однак авторські права на об'єкт можуть реєструватися за відповідною процедурою. Наявність такої реєстрації є підтвердженням авторських прав, зокрема, що має значення для нотаріусів, судів. Тому право на реєстрацію авторського права має усі ознаки секундарних прав.

У підрозділі 3.3 «Секундарні права у корпоративному праві» надано характеристику секундарним правам у сфері корпоративних правовідносин. Виокремлення особливостей цієї групи секундарних прав здійснено на прикладі акціонерних товариств. Так, одним із основних прав акціонера є право брати участь у формуванні волі товариства, яке полягає, перш за все, у можливості голосувати на загальних зборах акціонерного товариства.

Аналіз означеного права надав можливість виявити всі властиві секундарному праву ознаки. По-перше, його реалізація відбувається шляхом одностороннього волевиявлення управомоченої особи; по-друге, спричинює настання відповідних наслідків; по-третє, цьому праву не кореспондує жодний обов'язок товариства. При здійсненні вказаного права товариство опиняється пов'язаним із волевиявленням акціонера. Товариство не може жодним чином перешкодити або вплинути на настання наслідків цього волевиявлення.

Найбільш наближеним до права волевиявлення акціонера на загальних зборах, є право, яке виникає при надісланні повідомлення про проведення загальних зборів – право вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів. Це право також має всі властиві секундарному праву ознаки. На підставі обрання особи на посаду директора у неї з'являється секундарне право брати участь у справах товариства. Це право має багато спільного з правом акціонера на участь у формуванні волі юридичної особи.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні особливостей секундарних прав у цивільному праві. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них такі:

1 Обґрунтовано, що стан цивільного права, при якому проблемним є тлумачення та формування правових доктрин, стосується і категорії «секундарне право».

Розвиток наукової думки щодо категорії секундарного права поділено на чотири періоди: 1) передумови виникнення вчення про секундарні права – кінець ХІХ століття; 2) зародження поняття секундарного права у поглядах цивілістів різних правових сімей (1903-1940 рр.); 3) розвиток вчення про секундарні права (1940-1991 рр.); 4) оновлення доктринального підходу до дослідження секундарних прав (1991 р. – по сьогодні).

2. Визначені види теорій секундарних прав, до яких віднесено: 1) теорію особливих правових можливостей; 2) теорію ототожнення; 3) теорію заперечення; 4) теорію правомочностей.

Теорія особливих правових можливостей суб'єкта права розглядає секундарне право як юридичну можливість, якою наділяється особа в силу об'єктивно-існуючих норм права. За теорією ототожнення секундарне право – це суб'єктивне право, що має

певні особливості. Теорія заперечення – це наукові позиції, згідно з якими секундарні права не визнаються як цивілістична категорія. Представники теорії правомочності розглядають секундарне право як правомочність, що входить до складу суб'єктивного цивільного права особи.

3. Встановлено, що секундарне право займає особливе місце в регулюванні відносин, що виникають між суб'єктами цивільного права. Воно не є конкретним інституціональним явищем, а відноситься до загальних механізмів регулювання цивільних правовідносин.

Секундарні права завжди впливають на динаміку правовідношення. Правові наслідки юридичного факту і здійснення секундарного права схожі – динаміка правовідношення. Враховуючи законодавчу побудову матеріалу в ЦК України, слід розмістити секундарні права серед юридичних фактів.

4. Доведено, що самостійність секундарного права полягає у тому, що воно існує незалежно від суб'єктивного права та його правомочностей.

Універсальність секундарного права базується на прояві у будь-яких інститутах цивільного права, а перелік секундарних прав не є вичерпним, оскільки все залежить від обґрунтування їх правової природи, з чим пов'язано і застосування різних термінів для їх позначення.

Існування секундарного права до початку здійснення суб'єктивного права пов'язано з тим, що секундарне право існує на стадії формування наміру волевиявлення суб'єкта щодо здійснення конкретно визначеного правочину.

5. Визначено, що секундарні права можуть виникати у суб'єктів цивільного права ще до того, коли вони стають суб'єктами конкретних цивільних правовідносин, так і безпосередньо в суб'єктів цивільних правовідносин. Виходячи з цього, запропонована класифікація секундарних прав: 1) секундарні права, що надають їх носіям можливість одностороннім волевиявленням призвести до виникнення суб'єктивного права (цивільного правовідношення), – це секундарні права, що виникають у суб'єктів цивільних прав до того, як ті стають суб'єктами конкретних цивільних відносин, і об'єктом яких виступають майбутні (потенційні) суб'єктивні права (цивільні правовідносини); 2) секундарні права, що надають їх носіям можливість шляхом одностороннього волевиявлення призвести до зміни або припинення суб'єктивного права (цивільного правовідношення), – це секундарні права суб'єктів цивільних відносин, об'єктом яких виступають реально існуючі суб'єктивні права.

Залежно від підстав виникнення секундарні права, об'єктом яких виступають майбутні (потенційні) суб'єктивні права (1 група), поділяються на: 1) секундарні права, які виникають внаслідок здійснення щодо суб'єкта цивільного права адресних односторонніх правочинів, і 2) секундарні права, що виникають у суб'єкта цивільного права як наслідок настання конкретних подій.

6. Встановлено, що механізми виникнення і здійснення секундарних прав як правових можливостей суб'єктів цивільного права у правостворюючих, правореалізуючих і правоприпиняючих процесах цивільного обороту різняться.

Суб'єкти секундарних прав є спеціальною цивілістичною категорією, оскільки коло суб'єктів обмежено суб'єктами, які є носіями волі до вибору можливої поведінки. Наявність вольового вибору є основною ознакою, властивою для суб'єктів секундарних прав.

7. Визначено, що в абсолютних правовідносинах власності секундарні права відіграють особливу роль, надаючи особі своїм вольовим вчинком призвести до виникнення нових або припинення існуючих правовідносин. До таких секундарних прав слід віднести: право співвласника на добудову (прибудову), право розпоряджання річчю, право на виділ, відмову від права власності тощо.

8. Доведено, що секундарні права проявляються і у авторському праві. Виникнення авторсько-правової охорони пов'язано з першим опублікуванням твору. При цьому законодавством автору надається можливість зареєструвати авторські права у відповідному реєстрі, що є підтвердженням авторських прав, зокрема для нотаріусів при відкритті спадкових справ. Тому реєстрація авторських прав: 1) встановлюється законом; 2) є можливістю суб'єкта; 3) є не обов'язковою дією суб'єкта; 4) є вольовим актом автора щодо реєстрації авторських прав.

9. Зроблено висновок, що, як і більшість інститутів цивільного права, корпоративне право не обмежено наявністю секундарних прав. Останні проявляються у можливості виходу із товариства з обмеженою відповідальністю при відчуженні частки учасника товариства, при голосуванні акціонера на загальних зборах тощо. Особливістю цих прав є те, що вони виникають виключно між учасниками корпорації і самою корпорацією.

10. Сформульовано пропозиції з удосконалення вітчизняного законодавства, а саме:

– ст. 11 ЦК України запропоновано доповнити ч. 7, яку викласти у такій редакції: *«У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, підставами виникнення цивільних прав можуть виступати односторонні вольові вчинки особи»;*

– запропоновано викласти ч. 1 ст. 636 ЦК України у новій редакції: *«Договором на користь третьої особи є договір, у якому боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок на користь третьої особи, яка передбачена або не передбачена у договорі, після вираження її волі щодо цього»;*

– обґрунтовано доцільність доповнення ст. 539 ЦК України частиною 2 у такій редакції: *«У випадках, коли право вибору предмету виконання зобов'язання належить боржнику, якщо виконання одним із декількох предметів стало неможливим за обставин, за які боржник не відповідає, зобов'язання залишається у силі з предметом виконання, який залишився»;*

– доведено необхідність доповнення ст. 539 ЦК України частиною 3 у такій редакції: *«Якщо право вибору предмету виконання зобов'язання належить кредитору, а здійснити виконання одним із предметів стає неможливим внаслідок його загибелі, кредитор повинен прийняти від боржника предмет, який залишився у випадку відсутності вини останнього у загибелі предмету виконання зобов'язання».*

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Гринько П. До питання про правову природу секундарних прав / Павло Гринько // Юридична Україна. – 2008. – № 10. – С. 43-48.

2. Гринько П. Теорії секундарних прав у доктрині цивільного права / Павло Гринько // Вісник академії правових наук України. – 2010. – № 2. – С. 207-216.

3. Гринько П. Повноваження представника як секундарне право / Павло Гринько // Вісник вищого адміністративного суду України. – 2010. – № 2. – С. 99-105.
4. Гринько П. Поняття секундарного права / Павло Гринько // Часопис Хмельницького університету управління та права. Університетські наукові записки. – 2011. – № 2 (38). – С. 130-141.
5. Pavel Grynko. Becoming of categories «Discretionary power» in science of civil law / Pavel Grynko // «Legea si Viata». – 2013. – № 11/2. – С. 64-68.
6. Гринько П. До питання про співвідношення суб'єктивного права особи та інтересу / Павло Гринько // Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства (Осінні юридичні читання): Тези доповідей та повідомлень учасників Всеукраїнської курсантсько-студентської конференції, 7 листопада 2008 р. – Львів, 2008. – С. 44-45.
7. Гринько П. Суб'єктивне право як складний структурний елемент правовідношення / Павло Гринько // Осінні юридичні читання: тези доп. та наук. повідомл. всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, 12-13 листоп. 2008 р. / НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2008. – С. 15-17.
8. Гринько П. Теорії секундарних прав в доктрині цивільного права / Павло Гринько // Від громадянського суспільства – до правової держави : Тези III міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2008 р.). – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – С. 183-185.
9. Гринько П. Право задоволення вимог заставодержателя за рахунок предмета застави як секундарне право / П. Гринько // IV Міжнародна цивілістична наукова конференція студентів та аспірантів, 2009 р., Одеса. – О., 2009. – С. 311-312.
10. Гринько П. До питання про предмет цивільного права, організаційні правовідносини та секундарні права / Павло Гринько // Проблеми цивільного права та процесу: Матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (22 травн. 2010 р.). – Х. : Нац. ун-т внутр. справ / Харківський національний університет внутрішніх справ, Навчально-науковий інститут права, економіки та соціології, 2010. – С. 285-287.
11. Гринько П. До питання правової природи повноваження представника / Павло Гринько // Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті В. П. Маслова, 25 лют. 2011 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Кроссроуд, 2011. – С. 308-310.
12. Гринько П. До питання про порядок захисту секундарних прав / Павло Гринько // Актуальні проблеми правознавства: питання історії, теорії та практики : зб. матеріалів V Міжвуз. наук. конф. за результатами роботи у 2010/2011 навч. році, 27-28 квіт. 2011 р. / Нац. університет «Юридична академія України ім. Я. Мудрого», Полтавський юридичний інститут. – Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2011. – С. 66-67.
13. Гринько П. До питання класифікації секундарних прав / П. Гринько // Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народж. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслова, 16 бер. 2012 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Право, 2012. – С. 120-121.
14. Гринько П. До питання про секундарні права в спадкових правовідносинах / Павло Гринько // Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і

громадянина : Зб. тез наук. доп. і повідомл. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 6 груд. 2013 р.) / НУ ЮАУ, Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. будівництва та місцев. самовряд., Асоціація випускників НУ ЮАУ. – Х. : Право, 2013. – С. 25-27.

АНОТАЦІЯ

Гринько П.О. Секундарні права у цивільному праві. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, Івано-Франківськ, 2017.

У роботі здійснено комплексне дослідження секундарних прав. Проаналізовано генезу їх виникнення і розвитку у науці цивільного права, способи їх захисту, система та специфіка окремих видів залежно від виду цивільних правовідносин. Досліджено момент їх виникнення та припинення, наведено їх класифікацію.

Значну увагу приділено секундарним правам, які виникають у цивільних відносинах, не пов'язаних із зобов'язальними. Розглянуто права, що виникають при спільній власності, співавторстві, у корпоративних правовідносинах. Проаналізовано судову практику у спорах, пов'язаних із секундарними правами.

Ключові слова: секундарне право, правомочність, повноваження, суб'єктивне право, правоздатність, дієздатність, акцепт, правоперетворення, пов'язаність, претерпівання.

АННОТАЦИЯ

Гринько П.А. Секундарные права в гражданском праве. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Ивано-Франковский университет права имени Короля Даниила Галицкого, Ивано-Франковск, 2017.

Диссертация содержит комплексное исследование секундарных прав. В работе проанализирован генезис их возникновения и развития в науке гражданского права. На основании анализа различных точек зрения касательно правовой природы секундарных прав предложены отдельные теории секундарных прав, что даст возможность присоединиться к одной из них.

Исследован момент возникновения и прекращения секундарных прав. Дано авторское понятие секундарного права, под которым понимается разрешенная законом конкретизированная поведенческая возможность правоспособного лица (субъекта гражданских прав и (или) участника гражданских правоотношений) распоряжаться чужим правом, возникающим на основании действий или событий, осуществление которой происходит путем односторонней сделки и влияет на правовую сферу связанных лиц, порождая возникновение, изменение или прекращение субъективных гражданских прав.

Выделены характерные признаки вторичных прав, а также предложена их классификация.

Обращено внимание на то, что вторичное право является самостоятельной категорией, несхожей с такими понятиями, как субъективное право и правоспособность.

Определено, что универсальность вторичного права основывается на проявлении в любых институтах гражданского права, а перечень вторичных прав не является исчерпывающей, поскольку все зависит от обоснования их правовой природы, с чем связано и применение различных терминов для их обозначения.

Субъекты вторичных прав являются специальной цивилистической категорией, поскольку круг субъектов ограничен субъектами, являющимися носителями воли к выбору возможного поведения. Наличие волевого выбора является основным признаком, присущим для субъектов вторичных прав.

Определено, что для правовой природы вторичных прав характерна возможность их возникновения как у субъектов гражданского права еще до того, как те становятся субъектами конкретных гражданских правоотношений, так и непосредственно у субъектов гражданских правоотношений.

Значительное внимание уделено вторичным правам, возникающим в гражданских отношениях, не связанных с обязательственными. В частности, рассмотрены права, возникающие при совместной собственности, соавторстве, в корпоративных правоотношениях. Проанализирована судебная практика по спорам, связанным с вторичными правами.

Предложено новое видение некоторых норм, размещенных в ГК Украины.

Ключевые слова: вторичное право, правомочность, полномочия, субъективное право, правоспособность, дееспособность, акцепт, правообразование, связанность, претерпевание.

SUMMARY

Grynko P.O. Discretionary power in civil law. – *On the rights of manuscript.*

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.03 – civil law and civil procedure; family law; International Private Law. – Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi, Ivano-Frankivsk, 2017.

The thesis contains a complex research of discretionary powers. The paper analyzes the genesis of the emergence and development in the science of civil law. Based on the analysis of different points of view regarding the legal nature of discretionary powers, separate theories of discretionary powers are derived.

Much attention is paid to discretionary powers, which arise in civil relations not related to the obligation. In particular, we consider the rights arising from joint ownership, co-authorship, and corporate legal relations. Also analyzed judicial practice of disputes related to discretionary powers.

Keywords: discretionary power, entitlement, power, subjective right, capacity, capacity, acceptance, changes in right, connectivity.